

till en panacee mot det onda. Man kan härom säga: att det verkligen var skada, att entusiasmen icke var uppfunnen redan i paradiset; ty då skulle det onda icke funnits till. Att sålunda äfven hela effekten af den subjektiva försoningen skulle varit för dramat förlorad, vore Hr Gt:s eget fel.

Hr Gt. har dock åtagit sig att öppna nya världar för handlingen, sedan världshistorien blifvit honom för trång. Han anser icke ens vetenskapen för teori utan för handling. Likaså kallar han religionen en egen sfär för handling. Deraf måste väl följa, att den religiösa öfvertygelsen icke för honom är hufvudsak. Nu ordnar åter och bestämmer staten eller hvarje medborgerligt samhälle om den religiösa handlingen såsom gudstjenst. Äfven hvarje sedlig handling öfverhufvud af religiöst sinne måste väl vara uppfyllandet af en pligt mot medmenniskor, mot det menliga samhället. Men Hr Gt. vet ännu om en den religiösa handlingens värld, hvilken blott medelbart har beröring med familj, borgerligt samhälle och stat. Hvar den finnes, detta synes dock Hr Gt. tills vidare vilja behålla för sig sjelf. Ännu erbjuder honom konsten en ny sfär för handling. Nedskrifvandet af ett poëm t. ex., knäppandet på en sträng, stenhuggning, färgers blandning och påstrykning äro prof på konstnärers praktiska verksamhet. Åtminstone har Hr Gt. glömt att anföra andra prof. Eller kanske anser han hvarje själsverksamhet för en handling, hvilken äfven dramat bör framställa? Uppriktigt sagdt: vi misstänka, att Hr Gt. aldrig gjort sig reda för skilnaden mellan teori och praktik, mellan vetande och handling. Denna underlåtenhet ger åtminstone en nöjaktig förklaring öfver hans förmenanden om dramat. Någon annan förklaring finne vi icke; i händelse icke Hr Gt. sig ovetande varit ledd af den honom förhatliga pathos, och af denna drifvits ut att omvända hedningar. Vi försäkre dock, att hans ifver i detta fall varit opåkallad.

Med Hr Gt:s föreställningar om menniskoandens teoretiska och praktiska förhållande är det för öfrigt icke att undra, att han kan »göra invändningar» mot hvarjehanda. Vi bekänne också, att deras dubbelhet gör bemötandet svårt. Men ehuru Hr Gt. genom denna signatur anser sig hafva brutit sin anonymitet, behagade han förlåta, att vi icke på god tro antagit dessa invändningars rättighet.

42 OM PRESTERLIGA AFLÖNINGEN.¹

40 *Saima n:o 6 12. II 1846*

Sanningen är en. Ty vore hon tvåfaldig, så vore hon icke den enda. Dock äfven Mahomet var en profet. Den saken har på jorden flera vittnesbörd än någon annan – med undantag likväl af satsen, att hvar och en är sig sjelf närmast. Och då med sistnämnda sats så förhåller sig, är det svårt att inse, hvarföre icke allt i världen skulle få stå på sin egen fot. Oss synes derföre, att presterliga aflöningen bör förblifva på den gamla foten.

50 Filosofin kan egentligen sägas vara en vetenskap, som intet vill taga, utan allt gifva. Deraf kommer tidens otro, teosofi, neologi, rationalism och unghelianism. Teologin deremot både tager och gifver. Det skulle i sanning stå eländigt till med stat och kyrka, om icke teologin hade något att taga. Hvad den tager, är det fasta och handgripliga,

¹ Se tvenne artiklar i Morgonbladet.

något, som äfven den enfaldigaste sinne får tag uti. Men hvilka omsorger har det icke fordrats att göra det, hon gifver, till hvad det är. Skolor och koncilier, teser och påfvebullor, kardinalshattar och prostetitlar – sådant och mycket mera har teologin kräft såsom gifvandets basis. Men de skulle alla vara ett tomt skal, lätt som agnen för vinden, både teserna och bullorna, hattarne och prostarne, om det behöriga innehållet ingenstädes kunde tagas. Tagandet är här derföre det väsendtliga. Må det då vara lärarens synnerliga omsorg. Och då gifvandet kostat och kostar så mycken möda, så är det billigt, att församlingen såsom den manstarkare isynnerhet låter detta vara sig angeläget. 10

Staten är likväl stor och ädelmodig. Vill staten derföre gifva en fåraherde från 3 till 4 tusen Rubel verkligt Silfver, så må magasinsförvaltarna få beräkna musfrat äfven af den andliga tionden. Men då det icke kan bestridas, att Paulus var en tältsömmare, så må äfven nutidens klerus få föda sig med sina händers verk och egenhändigt uppbära qvicktionden, såsom den mest lefvande bild af det andliga gifvandet och tagandet. 20

43 HR GT. FÖR RONEBERG.

Saima n:o 7 19. II 1846

Om vi ännu återkomma till Hr Gt.s' i Morgonbladet uppsats, föranledd af Saimas kritik öfver Kung Fjalar, så sker det af god vilja att icke låta ett i sig sjelft lärorikt ämne för diskussion falla. Tillfället är sällsynt och bör begagnas, äfven om Hr Gt:s invändningar icke skulle gifva anledning till någon upplysande skriftvexling. 30

I Saimas anmärkningar till Runebergs egen förklaring angående Kung Fjalar anser Hr Gt. oss hafva begått en dubbel inadvartens, då vi i Rbgs förklaring sökt uppvisa en falsk föreställning om familjens förhållande till staten. 40

Vårt förnämsta fel synes enl. Hr Gt's mening bestå i underkännandet af den skilnad, hvilken Rbg. gör mellan familj och stat, och hvilken enligt Hr Gt. är fullkomligen berättigad.

Denne säger ungefär: en otadlig familjemedlem är ofta i sitt offentliga lif tadelvärd; och äfven de mest framstående husliga dygder anses för jemnförelsevis ringa i förhållande till den offentliga mannens gagnande verksamhet för fäderneslandet och menskligheten. På denna grund bör i hans tanke familjen kunna anses för det lägre samhället i förhållande till staten såsom det högre. Och att Rbg sålunda betecknat detta förhållande det förklarar nu Hr Gt. vara i sin ordning. Vi hafva således orätt. 50

Att staten lika mycket är till för familjen, som denna för staten, den saken bestrides knappt i vår tid. Sålunda kan intetdera af dessa samhällen kallas för det lägre eller högre. Men väl må man medgifva, att den sedlighet, hvilken i ett folks sed och lag är utvecklad, uti familjen ännu är endast i sitt frö, framträder här i form af känsla, icke såsom sed vorden öfvertygelse. Så till vida hafva vi intet haft att anmärka mot nyss anförda benämningar. Hvad vi deremot i Runebergs uppfattning af deras inbördes förhållande tadlat, är dennes åsigt, att familjens rätt öfverhufvud bör uppoffras för statens, och att den, som bryter familjebandet, för att gagna statsförbundet, förtjenar belöning icke straff.